บทที่ 5
สรุปผลการวิจัยและข้อเนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อ การใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูสตรอเบอรี่ของเกษตรกรผู้ปลูกสตรอเบอรี่ในเขตตำบลโป่งผา อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย รวม 144 คน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาลักษณะพื้นฐานและปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ สังคม ของเกษตรกร และเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยพื้นฐานและเศรษฐกิจ สังคม กับการปฏิบัติในการใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูสตรอเบอรี่อย่างถูกต้อง ปลอดภัย โดยการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป ใช้ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุดสูงสุด การทดสอบสมมุติฐานใช้การวิเคราะห์ด้วยสถิติไคสแควร์ (Chi-square) และสถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Cooefficiency) ได้ดังต่อไปนี้

ข้อมูลทางด้านลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคม

เกษตรกรผู้ปลูกสตรอเบอรี่ร้อยละ 95.1 เป็นเพศชาย ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 41-50 ปี คิดเป็นร้อยละ 37.5 ซึ่งเกษตรกรที่มีอายุต่ำสุด 17 ปี สูงสุด 68 ปี ระดับการศึกษาพบว่าร้อยละ 55.6 มีระดับการศึกษาจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยทั่วไปเกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 51.4 มีประสบการณ์ในการใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูสตรอเบอรี่อยู่ระหว่าง 6-10 ปี เกษตรกรที่มีประสบการณ์น้อยที่สุด 1 ปี และเกษตรกรที่มีประสบการณ์มากที่สุด 20 ปี ในการปลูกสตรอเบอรี่ร้อยละ 63.2 มีพื้นที่เพาะปลูกต่ำกว่า 2 ไร่ และรายได้รวมของเกษตรกรพบว่ามีรายได้รวมโดยไม่หักต้นทุน ระหว่าง 50,001-100,000 บาท ร้อยละ 41.7 เกษตรกรที่มีรายได้รวมต่ำสุด 5,000 บาท เกษตรกรที่มีรายได้รวมสูงสุด 250,000 บาท ในการใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูสตรอเบอรี่พบว่าเกษตรกรร้อยละ 92.4 มีการฉีดพ่นการใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูสตรอเบอรี่ในแต่ละฤดูกาลมากกว่า 10 ครั้งขึ้นไป ในส่วนของแหล่งเงินทุน เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 52.8 ใช้ทุนส่วนตัวในการลงทุนปลูกสตรอเบอรี่และร้อยละ 47.2 กู้ยืมจากแหล่งเงินทุนอื่น ๆ เช่น เพื่อน

บ้าน ธนาคาร และสหกรณ์การเกษตร การพบปะติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในฤดูกาลปลูกสตรอเบอรี่ร้อยละ 40.3 ได้มีโอกาสพบปะเจ้าหน้าที่ส่งเสรอมการเกษตรในการขอคำแนะนำการป้องกันกำจัดศัตรูสตรอเบอรี่ 1-2 ครั้ง การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูสตรอเบอรี่ พบว่าเกษตรกรส่วนมากร้อยละ 69.4 รับรู้ข่าวสารจากเพื่อนบ้าน รองลงมาร้อยละ 64.6 จากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรและแหล่งข่าวสารที่เกษตรกรรับรู้ได้น้อยที่สุดคือ วิทยุ เพียงร้อยละ 10.4 ในด้านระดับความรู้ของเกษตรกรผู้ปลูกสตรอเบอรี่เกี่ยวกับการใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูสตรอเบอรี่พบว่าเกษตรกรร้อยละ 61.8 มีระดับความรู้สูง โดยได้รับคะแนนจากการตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับระดับความรู้ในการใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูสตรอเบอรี่ระดับ 13-15 คะแนน คะแนนเฉลี่ย 12.39 คะแนน

ส่วนในด้านความคิดเห็นของเกษตรกรที่มีต่อการใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูสตรอเบอรี่อย่างถูกต้องปลอดภัย พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูสตรอเบอรี่ ซึ่งมีค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นเท่ากับ 2.49 ซึ่งข้อความที่เกษตรกรเห็นด้วยมากที่สุดมีค่าเฉลี่ยความคิดเห็น 2.99 คือ การอ่านฉลากคำแนะนำการใช้สารเคมีอย่างเข้าใจก่อนการใช้ จะทำให้ใช้ได้อย่างถูกต้องและปลอดภัย และข้อความที่เกษตรกรไม่เห็นด้วยมีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นต่ำสุด 1.49 คือ การเลือกใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูสตรอเบอรี่ที่มีราคาถูกจะไม่เป็นอันตรายต่อคนและสัตว์ และสำหรับการใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูสตรอเบอรี่ พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 66.00 มีการใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูสตรอเบอรี่อย่างถูกต้องปลอดภัยมาก โดยเกษตรกรสามารถตอบข้อความเกี่ยวกับการใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูสตรอเบอรี่ได้คะแนนอยู่ในระดับ 13 –15 คะแนน จากข้อความทั้งหมด 15 ข้อ และมีเกษตรกรร้อยละ 34.00 มีการใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูสตรอเบอรี่อย่างถูกต้องปลอดภัยน้อย โดยเกษตรกรดังกล่าวสามารถตอบข้อความเกี่ยวกับการใช้สารได้คะแนนอยู่ในระดับ 5-12 คะแนน ซึ่งมีคะแนนเฉลี่ย 12.42 คะแนน

การทดสอบสมมุติฐาน

สรุปได้ว่าปัจจัยที่มีผลต่อการใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูสตรอเบอรี่ ดังนี้

1. ระดับการศึกษา เกษตรกรที่ไม่ได้รับการศึกษาและเกษตรกรที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 4 มีการป้องกันกำจัดศัตรูสตรอเบอรี่อย่างถูกต้องปลอดภัยมากกว่าเกษตรกรทีมีระดับการศึกษาสูงกว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

2. แหล่งเงินทุน เกษตรกรที่กู้ยืมเงินมาลงทุนในการปลูกสตรอเบอรี่มีการใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูสตรอเบอรี่ ถูกต้องกว่าเกษตรกรที่ใช้ทุนตนเอง

3. รายได้รวม เกษตรกรที่มีรายได้รวมจากการขายผลผลิตสตรอเบอรี่ โดยไม่หักต้นทุนการผลิตจำนวนมาก มีการใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูสตรอเบอรี่ถูกต้องกว่าเกษตรกรที่มีรายได้รวมจำนวนน้อย

4. ขนาดพื้นที่เพาะปลูกสตรอเบอรี่ เกษตรกรที่ปลูกสตรอเบอรี่พื้นที่มากกว่า มีการใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูสตรอเบอรี่ถูกต้องมากกว่าเกษตรกรที่มีพื้นที่ปลูกสตรอเบอรี่น้อย

5. การพบปะติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร เกษตรกรมีโอกาสพบปะกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร เพื่อรับคำแนะนำเกี่ยวกับการใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูสตรอเบอรี่จำนวนบ่อยครั้งจะใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูสตรอเบอรี่ถูกต้องกว่าเกษตรกรที่พบปะเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรจำนวนน้อยครั้งหรือไม่เคยพบเลย

6. ระดับความรู้ในการใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูสตรอเบอรี่ เกษตรกรที่มีระดับความรู้ในการใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูสตรอเบอรี่อยู่ในระดับสูงมีการใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูสตรอเบอรี่ถูกต้องกว่าเกษตรกรที่มีระดับความรู้ต่ำ

นอกจากนั้นพบว่า ปัจจัยที่มีผลในทางลบกับการใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูสตรอเบอรี่ 2 ปัจจัย ได้แก่

แหล่งรับข่าวสาร เกษตรกรที่รับข่าวสารเกี่ยวกับการป้องกันกำจัดศัตรูสตรอเบอรี่ จำนวนหลายแหล่งในระยะเวลาเดียวกันหรือระยะเวลาใกล้เคียงกัน จะใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูสตรอเบอรี่ไม่ถูกต้อง เนื่องจากการรับรู้ข่าวสารวิชาการจากหลาย ๆ แหล่งมีความแตกต่างกันทำให้เกษตรกรสับสน ไม่รู้จะเชื่อถือแหล่งข้อมูลใดดี

จากแหล่งต่าง ๆ มารวมกันปฏิบัติ ทำให้การใช้สารบางครั้งเกินความจำเป็น และแหล่งข้อมูลบางแหล่ง เช่น ร้านขายสารเคมี มีการโฆษณาชวนเชื่อให้เกษตรกรใช้มากชนิดเพื่อต้องการจำหน่ายจึงทำให้เกษตรกรซื้อสารชนิดต่าง ๆ ไปใช้รวมกันอย่างไม่ถูกต้อง

ความคิดเห็นของเกษตรกรที่มีต่อการใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูสตรอเบอรี่อย่างถูกต้องปลอดภัย พบว่าเกษตรกรเห็นด้วยต่อการใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูสตรอเบอรี่อย่างถูกต้องปลอดภัยตามหลักวิชาการ แต่มีการใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูสตรอเบอรี่ไม่ถูกต้องเนื่องจากเกษตรกรคิดว่าการใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูสตรอเบอรี่อย่างถูกต้องปลอดภัยเห็นผลช้าไม่ทันต่อสถานการณ์ การระบาดของศัตรูสตรอเบอรี่ ซึ่งเกษตรกรกลัวผลผลิตจะเสียหาย สูญเสียรายได้

ส่วนปัจจัยที่ไม่มีผลต่อการใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูสตรอเบอรี่ ได้แก่

เพศ เกษตรกรที่ปลูกสตรอเบอรี่ไม่ว่าเพศชาย เพศหญิง มีการปฏิบัติในการใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูสตรอเบอรี่ไม่แตกต่างกัน

อายุ เกษตรกรที่มีอายุต่างกันมีการใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูสตรอเบอรี่ที่คล้ายกันไม่แตกต่างกัน

ประสบการณ์ในการใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูสตรอเบอรี่ เกษตรกรที่มีประสบการณ์ในการใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูสตรอเบอรี่ ระยะเวลานานหรือไม่นาน มีการใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูสตรอเบอรี่เหมือนกัน เพราะเกษตรกรยึดถือปฏิบัติตามแบบเดิม ๆ ที่เคยปฏิบัติตลอดมา

ปัญหาอุปสรรค

จากการศึกษาปัญหาอุปสรรคของเกษตรกรในการใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูสตรอเบอรี่ พบว่า

1. การเลือกใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูสตรอเบอรี่เกษตรกรร้อยละ 52.8 มีปัญหาในการเลือกใช้สาร โดยเฉพาะปัญหาสารที่มีประสิทธิภาพสูงจะมีราคาแพง

2. การสวมใส่สิ่งป้องกันจากละอองสารเคมี ขณะฉีดพ่นสารป้องกันกำจัดศัตรูสตรอเบอรี่พบว่าเกษตรกรร้อยละ 17.4 มีปัญหาโดยเฉพาะปัญหาเกษตรกรร้อนอึดอัดไม่สะดวกในการปฏิบัติงาน และไม่มีอุปกรณ์ในการสวมใส่ (ไม่รู้แหล่งซื้อ)

3. การปฏิบัติเกี่ยวกับการใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูสตรอเบอรี่พบว่าเกษตรกรมีปัญหาเกี่ยวกับไม่มีความรู้เรื่องการใช้สารเคมีอย่างถูกต้อง อ่านฉลากคำแนะนำไม่เข้าใจและขาดเจ้าหน้าที่มาให้คำแนะนำในการใช้สาร

4. การเก็บผลผลิตจำหน่ายหลังฉีดพ่นสารป้องกันกำจัดศัตรูสตรอเบอรี่ พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 51.4 จำเป็นต้องเก็บผลผลิตก่อนกำหนดระยะเวลาที่ฉลากแนะนำไว้ เพราะกลัวผลผลิตจะเสียเนื่องจากโรคแมลงรบกวน ร้อยละ 35.4 ไม่ทราบว่าจะเว้นระยะเวลากี่วันหลังฉีดพ่นจึงจะปลอดภัย เกษตรกรส่วนน้อยร้อยละ 13.2 ไม่มีปัญหาสามารถเว้นระยะเวลาเก็บผลผลิตได้ตามกำหนดแนะนำ

5. การตระหนักถึงปัญหาในการใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูสตรอเบอรี่บ่อย ๆ พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 81.2 คิดว่าปัญหาในการใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูสตรอเบอรี่บ่อย ๆ ก่อให้เกิดต้นทุนการผลิตสตรอเบอรี่สูงขึ้น และมีเพียงเกษตรกรส่วนน้อยร้อยละ 11.8 ที่คิดว่าการใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูสตรอเบอรี่บ่อย ๆ ทำให้มีพิษตกค้างในผลผลิตมาก

อภิปรายผล

จากการทดสอบสมมุติฐานหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตามเกี่ยวกับข้อมูลลักษณะพื้นฐานและเศรษฐกิจ สังคม โดยใช้ค่าทดสอบไคสแควร์ ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา และแหล่งเงินทุน กับการใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูสตรอเบอรี่อย่างถูกต้องปลอดภัย พบว่าเพศไม่มีความสัมพันธ์กับการใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูสตรอเบอรี่ ไม่ว่าเพศหญิงหรือชายมีการใช้สารไม่แตกต่างกัน ส่วนระดับการศึกษาและแหล่งเงินทุนที่เกษตรกรใช้ในการลงทุนปลูกสตรอเบอรี่มีความสัมพันธ์กับการใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูสตรอเบอรี่ โดยพบว่าเกษตรกรที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าชั้นประถมปีที่ 4 และจบชั้นประถมปีที่ 4 มีการใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูสตรอเบอรี่ได้ถูกต้องมากกว่า

เกษตรกรที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เนื่องมาจากเกษตรกรที่มีระดับการศึกษาต่ำพออ่านออกเขียนได้มีความสนใจที่จะรับฟังคำแนะนำในการใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูสตรอเบอรี่จากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมและผู้มีความรู้ และมีการนำไปปฏิบัติโดยเฉพาะวิชาการพื้นฐานง่าย ๆ ที่เป็นส่วนหนึ่งของการใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูสตรอเบอรี่อย่างถูกต้องปลอดภัย ซึ่งเกษตรกรคิดว่าจะช่วยให้ประหยัดและปลอดภัยตามคำแนะนำนั้น คือการอ่านฉลากคำแนะนำก่อนการใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูสตรอเบอรี่ซึ่งเป็นวิธีการที่ง่ายและเกษตรกรที่มีระดับการศึกษาต่ำสามารถปฏิบัติได้ ซึ่งผลการศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับการศึกษาของรุจ (2526) ที่ศึกษาการใช้สารป้องกันกำจัดแมลงของเกษตรกรปลูกผักในเขตอำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ ที่พบว่า เกษตรกรมีการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีการอ่านฉลากยาเคมีก่อนใช้และเช่นเดียวกับอัญชลี (2538) ที่ศึกษาความรู้และวิธีการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรอำเภอหนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่าเกษตรกรจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีการอ่านฉลากสารเคมีก่อนใช้ทุกครั้ง แสดงให้เห็นว่าเกษตรกรที่มีระดับการศึกษาต่ำมีการใช้สารเคมีถูกต้องปลอดภัย ส่วนเกษตรกรที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีการใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูสตรอเบอรี่ถูกต้องปลอดภัยน้อยกว่า เนื่องจากบางครั้งใช้สารเกินความจำเป็น เพราะเหตุที่เป็นผู้มีความรู้ทำให้มีโอกาสได้รับข่าวสารจากแหล่งต่าง ๆ มากมายหลายแหล่งที่แนะนำวิธีการใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูสตรอเบอรี่ที่มีความแตกต่างกัน จึงทำให้เกษตรกรนำมาปฏิบัติร่วมกันดดยไม่คำนึงถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นและในส่วนของแหล่งเงินทุนที่เกษตรกรใช้ในการปลูกสตรอเบอรี่ พบว่าเกษตรกรที่มีการกู้เงินมาลงทุนในการปลูกสตรอเบอรี่มีการใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูสตรอเบอรี่ได้อย่างถูกต้องปลอดภัยกว่าเกษตรกรที่ใช้ทุนตัวเอง เพราะเกษตรกรที่กู้เงินมาลงทุนจะต้องระมัดระวังในการใช้เงินทุนให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด เนื่องจากต้องเสียดอกเบี้ย ดังนั้นจึงมีการวางแผนในการใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูสตรอเบอรี่ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยลดต้นทุนการผลิตโดยการใช้ให้ประหยัดและเกิดประโยชน์มากที่สุดโดยการใช้ให้ถูกต้องและปลอดภัย

นอกจากนี้การทดสอบสมมุติฐานหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตามเกี่ยวข้องกับข้อมูลลักษณะพื้นฐานและเศรษฐกิจ สังคม โดยใช้สถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน พบว่าอายุและประสบการณ์ในการใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูสตรอเบอรี่ไม่มีความสัมพันธ์กับการใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูสตรอเบอรี่อย่างถูกต้องปลอดภัย แสดงว่าเกษตรกรที่มีอายุแตกต่างกันมีการใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูสตรอเบอรี่ไม่แตกต่างกันเช่นเดียวกับประสบการณ์ในการใช้สารของเกษตรกรไม่ว่าเกษตรกรจะมีประสบการณ์ในการใช้สารมาเป็นเวลานานหรือไม่นานมีการใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูสตรอเบอรี่ไม่แตกต่างกัน ซึ่งขัดแย้งกับการศึกษาของรุจ (2526) พบว่าเกษตรกรที่มีประสบการณ์ในการใช้สารเคมีมากจะมีความรู้การใช้สารเคมีถูกต้องมากขึ้น นอกจากนี้ยังพบว่ารายได้รวม ขนาดพื้นที่ปลูกสตรอเบอรี่ การพบปะเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรและความรู้ในการใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูสตรอเบอรี่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูสตรอเบอรี่ แสดงให้เห็นว่า

รายได้รวม มีผลต่อการใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูสตรอเบอรี่อย่างถูกต้องปลอดภัย โดยเกษตรกรที่มีรายได้รวมมากมีการใช้สารถูกต้องกว่าเกษตรกรที่มีรายได้รวมน้อย ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของปรีชา (2530) ที่ได้ทำการศึกษาปัจจัยทางเศรษฐกิจสังคมบางประการที่มีความสัมพันธ์กับการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชผักของชาวเขาเผ่าม้ง อำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่ พบว่ารายได้ของเกษตรกรมีผลต่อพฤติกรรมในการใช้สารเคมี คือเกษตรกรที่มีรายได้มากจะมีการปฏิบัติในการใช้สารเคมีอย่างถูกต้องกว่าเกษตรกรที่มีรายได้น้อย แสดงให้เห็นว่าเกษตรกรที่ปฏิบัติในการใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูสตรอเบอรี่อย่างถูกต้องปลอดภัย จะทำให้สามารถผลิตสตรอเบอรี่ที่มีคุณภาพขายได้ราคาดี และสามารถลดต้นทุนการผลิต จึงทำให้มีรายได้สูงขึ้น

ขนาดพื้นที่เพาะสตรอเบอรี่ พบว่าเกษตรกรมีการปลูกสตรอเบอรี่พื้นที่มากใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูสตรอเบอรี่อย่างถูกต้องกว่าเกษตรกรที่มีพื้นที่ปลูกน้อย ทั้งนี้สาเหตุเนื่องมาจากการปลูกสตรอเบอรี่จะต้องใช้ทุนในการลงทุนปลูกและดูแลรักษาสูง เป็นค่าพันธุ์และการปฏิบัติดูแล โดยเฉพาะค่าสารเคมีต่าง ๆ ดังนั้นเกษตรกรที่ปลูก

สตรอเบอรี่พื้นที่มาก เป็นเกษตรกรที่ตั้งใจปลูกสตรอเบอรี่เป็นอาชีพหลัก ดังนั้นจึงต้องการรายได้มาก จำเป็นต้องหาวิธีการเพื่อลดต้นทุนการผลิต และทำให้ผลผลิตมีคุณภาพ เพื่อจะขายได้ราคาดี โดยการใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูสตรอเบอรี่อย่างถูกต้องปลอดภัย ซึ่งเป็นวิธีการหนึ่งที่จะช่วยลดต้นทุนการผลิตให้เกษตรกรได้ ส่วนเกษตรกรที่ปลูกสตรอเบอรี่พื้นที่น้อยมักจะปลูกเป็นอาชีพเสริมและไม่ค่อยมีเวลาเอาใจใส่ปฏิบัติดูแลอย่างใกล้ชิด จึงประสบปัญหาการระบาดของโรคแมลงอย่างรุนแรง ดังนั้นเกษตรกรมักแก้ปัญหาโดยการฉีดพ่นสารเคมีตลอดเวลา เพราะเป็นวิธีที่เกษตรกรคิดว่าสะดวกง่าย และรวดเร็วไม่ต้องใช้เวลามากโดยไม่คำนึงถึงความปลอดภัย

การพบปะเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในการรับคำแนะนำเกี่ยวกับเรื่องการใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูสตรอเบอรี่ พบว่าเกษตรกรที่มีโอกาสพบปะกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรบ่อยครั้งมีโอกาสได้รับฟังคะแนะนำในหลักวิชาการอย่างถูกต้องสม่ำเสมอ และต่อเนื่องจะใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูสตรอเบอรี่อย่างถูกต้องปลอดภัยมากว่าเกษตรกรที่มีโอกาสพบปะกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรน้อยหรือไม่เคยพบเลยและจากการศึกษาเกี่ยวกับแหล่งข่าวสารที่เกษตรกรรับรู้เกี่ยวกับการใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูสตรอเบอรี่ พบว่าเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีบทบาทมากรองจากเพื่อนบ้านในการถ่ายทอดข้อมูลความรู้การใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูสตรอเบอรี่ ดังนั้นเกษตรกรที่มีโอกาสพบปะเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรบ่อยครั้ง ในการรับความรู้คำแนะนำในการใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูสตรอเบอรี่ เกษตรกรจะใช้สารได้ถูกต้องปลอดภัยกว่า แต่ในความเป็นจริงจากการศึกษาพบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่มีโอกาสพบปะกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรค่อนข้างน้อย คือส่วนใหญ่เกษตรกรพบเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรเพียง 1 –2 ครั้งต่อฤดูกาลปลูก เนื่องมาจากสาเหตุที่สตรอเบอรี่เป็นพืชประจำท้องถิ่นที่มีพื้นที่ปลูกเพียงจุดเล็ก ๆ ซึ่งกรมส่งเสริมการเกษตรยังไม่เห็นความสำคัญที่จะส่งเสริมให้เป็นพืชเศรษฐกิจหลัด ดังนั้นในการส่งเสริมจึงไม่มีการจัดทำโครงการสนับสนุนในการพัฒนาการปลูกสตรอเบอรี่ จึงทำให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรไม่ได้เข้าไปส่งเสริมบ่อยครั้งอย่างเช่นพืชอื่น ๆ ที่เป็นพืชเศรษฐกิจหลักที่กรมส่งเสริมการเกษตรให้การส่งเสริมอยู่ เช่น กระเทียม ไม้ดอกไม้ประดับ เป็นต้น

ส่วนความรู้ในการใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูสตรอเบอรี่มีความสัมพันธ์กับการใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูสตรอเบอรี่อย่างถูกต้องปลอดภัยเช่นกัน คือเกษตรกรที่มีความรู้ในเรื่องการใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูสตรอเบอรี่มากเท่าใด ก็จะทำให้เกษตรกรสามารถใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูสตรอเบอรี่ถูกต้องมากขึ้นเท่านั้น ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของศุภรัชต์ (2538) ที่ทำการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อทัศนคติของเกษตรกรผู้ปลูกส้มเขียวหวานเกี่ยวกับการกำจัดแมลงศัตรูพืชโดยการใช้สารเคมีในอำเภอลอง จังหวัดแพร่ ซึ่งพบว่าเกษตรกรที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูพืชอยู่ในระดับสูงมีการปฏิบัติในการใช้สารเคมีอย่างถูกต้องปลอดภัยมากขึ้น แสดงให้เห็นว่าเกษตรกรที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้สารมากจะทราบถึงพิษภัยที่เกิดขึ้นจากการใช้สารเคมีและปฏิบัติถูกต้องตามหลักวิชาการจะส่งผลให้เกษตรกรมีการใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูสตรอเบอรี่ได้อย่างถูกต้องปลอดภัยและจากข้อมูลการใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูสตรอเบอรี่ที่ได้จากการศึกษา พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่มีการใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูสตรอเบอรี่ถูกต้องปลอดภัย โดยเฉพาะเกษตรกรมีการอ่านฉลากก่อนการผสมสารฉีดพ่นทุกครั้ง แต่เกษตรกรมีการฉีดพ่นสารป้องกันกำจัดสัตรูสตรอเบอรี่เฉลี่ยมากกว่า 10 ครั้งขึ้นไปต่อฤดูกาลปลูกสตรอเบอรี่ แสดงให้เห็นว่าเกษตรกรฉีดพ่นสารป้องกันกำจัดศัตรูสตรอเบอรี่เฉลี่ยประมาณ 5 – 7 วันต่อหนึ่งครั้ง ซึ่งค่อนข้างบ่อย เนื่องจากสตรอเบอรี่เป็นพืชที่มีโรคแมลงระบาดมากประกอบกับเกษตรกร ใช้ต้นพันธุ์สตรอเบอรี่สายพันธุ์เดิมซ้ำทุกปีเป็นเวลานาน ดังนั้นสตรอเบอรี่ที่ปลูกจึงอ่อนแอต่อการระบาดของโรคแมลง เกษตรกรผู้ปลูกกลัวจะสูญเสียผลผลิตมากจึงใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูสตรอเบอรี่บ่อยครั้ง ซึ่งผลที่ตามมาทำให้มีพิษตกค้างในผลผลิตมาก เป็นอันตรายต่อผู้บริโภค นอกจากนี้การใช้สารเคมีบางครั้งเกษตรกรยังประสบปัญหาสารป้องกันกำจัดศัตรูสตรอเบอรี่ ที่มีคุณภาพมีราคาแพงจึงส่งผลให้ต้นทุนในการผลิตสตรอเบอรี่สูงขึ้นด้วย

ส่วนผลการทดสอบสมมุติฐานที่มีความสัมพันธ์ทางลบ คือ แหล่งรับรู้ข่าวสารที่มีผลในทางตรงกันข้ามกับการใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูสตรอเบอรี่อย่างถูกต้องปลอดภัย จากการศึกษาพบว่าแหล่งข่าวสารที่เกษตรกรผู้ปลูกสตรอเบอรี่มีโอกาสได้รับรู้เกี่ยวกับการใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูสตรอเบอรี่มีทั้งเพื่อนบ้าน เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

ร้านขายสารเคมี เอกสารสิ่งพิมพ์ โทรทัศน์และวิทยุ โดยเพื่อนบ้านเป็นแหล่งข่าวสารที่เกษตรได้รับรู้มากที่สุด เนื่องจากเกษตรกรมีการติดต่อพูดคุยกันกับแปลงข้างเคียงอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งบางครั้งเพื่อนบ้านมีข้อมูลในการใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูสตรอเบอรี่ไม่ถูกต้องจึงแนะนำให้เกษตรกรรายอื่น ๆ ใช้ไม่ถูกต้องไปด้วย และนอกจากนี้แหล่งข้อมูลบางแหล่ง เช่น ร้านขายสารเคมี เอกสารสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ที่เป็นเอกสารโฆษณามักจะมีการโฆษณาชวนเชื่อเพื่อขายสินค้าเป็นหลัก โดยไม่คำนึงผลกระทบต่อการใช้สารจึงทำให้เกษตรกรใช้ไม่ถูกต้องตามคำโฆษณาชวนเชื่อ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าแหล่งข่าวสารมีผลให้เกษตรกรใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูสตรอเบอรี่ไม่ถูกต้องได้

ส่วนความคิดเห็นของเกษตรกรที่มีต่อการใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูสตรอเบอรี่อย่างถูกต้องและปลอดภัยมีความสัมพันธ์ทางลบเช่นกัน กล่าวคือ เกษตรกรที่มีความคิดเห็น เห็นด้วยต่อการใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูสตรอเบอรี่อย่างถูกต้องและปลอดภัยมีการปฏิบัติในการใช้สารไม่ถูกต้อง ซึ่งจากการศึกษาข้อมูลความคิดเห็นของเกษตรกรที่มีต่อการใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูสตรอเบอรี่อย่างถูกต้องปลอดภัย พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่เห็นด้วยกับแนวทาง และหลักการป้องกันกำจัดศัตรูสตรอเบอรี่อย่างถูกต้องปลอดภัย โดยเฉพาะเกษตรกรเห็นด้วยในการอ่านฉลากคำแนะนำก่อนการใช้สารเคมี สำรวจแปลงปลูกสตรอเบอรี่ทุกครั้งก่อนตัดสินใจฉีดพ่นสารเคมี แต่ในด้านการปฏิบัติเกษตรกรเห็นว่าวิธีการดังกล่าวไม่เหมาะสมกับพืชสตรอเบอรี่ เนื่องจากเป็นพืชที่มีโรคแมลงรบกวนมาก ซึ่งการป้องกันกำจัดศัตรูสตรอเบอรี่อย่างถูกต้องปลอดภัยเป็นวิธีการที่ยุ่งยาก ต้องใช้เวลานานมากที่จะเห็นผล เกษตรกรเห็นว่าไม่ทันต่อสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคแมลงและเกษตรกรบางรายจ้างแรงงานมาปฏิบัติในการฉีดพ่นสารเคมี จึงต้องการความรวดเร็วเพราะกลัวเสียค่าจ้างเพิ่มขึ้น จึงขาดการควบคุมดูแลในการใช้สารเคมีให้เป็นไปตามหลักการ จึงส่งผลให้เกษตรกรไม่สามารถใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูสตรอเบอรี่ให้ถูกต้องปลอดภัยได้

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

จากการวิจัย พบว่า ระดับความรู้ในการใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูสตรอเบอรี่ของเกษตรกรและการพบปะเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติในการใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูสตรอเบอรี่อย่างถูกต้องและปลอดภัย ดังนั้น ในการทำโครงการส่งเสริมปลูกสตรอเบอรี่ หน่วยงานที่รับผิดชอบควรกำหนดกิจกรรมส่งเสริมดังนี้

1. การถ่ายทอดความรู้ เทคนิคและวิธีการการใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูสตรอเบอรี่อย่างถูกต้องปลอดภัยอย่างต่อเนื่อง โดยเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

2. การส่งเสริมป้องกันกำจัดศัตรูสตรอเบอรี่ โดยวิธีผสมผสาน (Intergrated Pest management) (IPM) เพื่อสนับสนุนให้เกษตรกรผู้ปลูกสตรอเบอรี่ได้มีความรู้ความเข้าใจในการป้องกันกำจัดศัตรูสตรอเบอรี่โดยวิธีที่เหมาะสมและลดการใช้สารเคมี

3. การทำกิจกรรมประชาสัมพันธ์ ถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับการใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูสตรอเบอรี่อย่างถูกต้องปลอดภัยผ่านสื่อต่าง ๆ เช่น นิทรรศการเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร และสื่อมวลชนต่าง ๆ

4. การส่งเสริมการผลิตสตรอเบอรี่ โดยใช้ต้นพันธุ์ปลอดโรคเพื่อช่วยเกษตรกรให้ลดการใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูสตรอเบอรี่

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเกี่ยวกับแหล่งข่าวสารเกี่ยวกับการใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูสตรอเบอรี่

2. ควรทำการศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรต่อการใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูพืช